

Zápis do kroniky obce SLOVENSKE PRAVNO
KAĽA MENOVA
LIESNO

za rok 1990

Kronikárka: Ružena BOHACÍKOVÁ

Počet strán: 23

V súvislosti so zmenami v celej našej vlasti udiali sa zmeny aj v našej obci. V marci bola založená Demokratická strana so 7 členmi. Za predsedu si zvolili Ing. Dalimila Žarnovického, za tajomníka Ing. Zdeňa Blašku, za pokladníka Ivana Grusmana a ďalší členovia sú Ján Lichner, Anton Hupka, Cyril Páleš a Marián Gíret /starší/. Ich činnosť sa prejavila v júnových a novembrových voľbách.

24. februára bolo založené Kresťansko-domokratické hnutie so 40 členmi. Ich počet do konca roka naráslo na 110. Sú to občania nielen z našej obce, ale aj z okolia. V tomto roku neplatili členský príspevok. Výbor má toto zloženie:

Predseda: Vladimír Vráb

Podpredseda: Ing. Kamil Lovas

Tajomník: Anna Smiešková

Pokladník: Mária Ertelová /Jasenovo/

Propagačný referent: Jana Berešíková /Veľký Čepčín/

Kultúrny referent: Roman Ličko /Jasenovo/

Členovia výboru: Jozef Smieško, Margita Vrábová, Jozef Snovák,

Margita Snováková, Júlia Dobáková

Činnosť dedinskej organizácie Komunistickej strany Slovenska v tomto roku takmer nulová. 20 jej členov sa zišli na schôdzi len vtedy, keď vyberali kandidátov do komunálnych voľieb.

Volby

V dňoch 8. a 9. júna sa po vyše 40 rokoch konali prvé slobodné demokratické voľby do Federálneho zhromaždenia, a to do Snemovne ľudu a do Snemovne národov a do Slovenskej národnej rady. Vo voľbách kandidovalo 17 politických strán a hnutí so svojimi kandidátmi. Zo Slovenského Pravna kandidoval za Demokratickú stranu Ing. Zdeňo Blaško do Snemovne národov a Ing. Dušan Lichner za Spojenectvo polnohospodárov a vidieka do Sne-

movne ľudu. Ani jeden neboli zvolený.

V našom volebnom obvode boli vytvorené 3 volebné okrsky, a to v Slovenskom Pravne, Kaľamenovej a Liešne. Každý občan zapísaný v zozname voličov dostal najneskôr 3 dni pred začatím volieb hlasovacie **listky!** Doručil ich člen volebnej komisie a prevzatie volič potvrdil podpisom. V prípade potreby bol každý poučený o spôsobe hlasovania a priebehu volieb. Na požiadanie imobilných občanov navštívili voliča členovia volebnej komisie s prenosnou urnou.

8. júna sa otvorili volebné miestnosti o 14. hodine a zatvorili o 22. hodine. 9. júna boli otvorené od 7. do 14. hodiny. Potom okrsková volebná komisia spracovávala výsledky volieb, ktoré ešte v tento deň preverila okresná volebná komisia. Až potom boli zverejnené výsledky volieb.

V Slovenskom Pravne bolo v zozname voličov zapísaných 665 občanov, z ktorých 645 volilo. Kandidáti do Slovenskej národnej rady získali 626 platných hlasov, do Federálneho zhromaždenia - Snemovne ľudu 628 a do Snemovne národov 632 platných hlasov. Koľko hlasov získali jednotlivé strany a hnutia uvádzam v tejto tabuľke.

Názov	Slovenská národná rada	Federálne zhromaždenie Snemovna Ľudu	Snemovna národov
Strana slobody	18	12	10
Demokratická strana	50	47	55
Československá strana socialistická	-	-	1
Verejnosť proti násiliu	168	222	183
Slobodný blok	-	-	1
Komunistická strana Českoslo- venska	108	122	116

Spojenectvo polno-				
hospodárov a vidieka	57	48		82
Československé demokratic-				
ké fórum	-	-		1
Rómovia	4	4		4
Slovenská národná strana	124	91		95
Kresťansko - demokratické				
hnutie	68	70		67
Strana zelených	15	8		11
Hnutie československého				
porozumenia	2	-		1
Sociálna demokracia	12	4		5

Strany a hnutia, ktoré nedostali ani jeden hlas,
tu neuvádzam.

V Kalšamenej bolo zapísaných 48 voličov a všet-
ci sa volieb zúčastnili. Volili takto:

Strana slobody	2	1	1
Demokratická strana	4	2	3
Verejnosť proti násiliu	16	19	18
Slobodný blok	-	1	-
Komunistická strana			
Československa	2	2	2
Spojenectvo polnchospo-			
dárov a vidieka	14	12	10
Slovenská národná strana	1	1	5
Kresťansko-demokratické hnutie	3	3	3
Strana zelených	4	5	3

V Liešne bolo v zozname voličov zapísaných 52 ob-
čanov a všetci volili. Tu je prehľad platných hlasov.

Demokratická strana	7	7	6
Verejnosť proti násiliu	12	14	12

Komunistická strana				
Československa	10	9	5	
Spojenectvo poľnohospodárov a vidieka	16	15	23	
Slovenská národná strana	3	3	2	
Kresťansko-demokratické hnutie	2	2	2	
Strana zelených	2	2	2	

Onedlho po volbách do najvyšších zákonodarných orgánov sa začali pripravovať komunálne volby, čiže volby poslancov do obecného zastupiteľstva. Jednotlivé strany si hľadali svojich kandidátov. Nebolo to mnohokrát ľahké, lebo ľudia majú strach zo zmien a vedia, že problémy, ktoré nastávajú v súvislosti s budovaním demokracie u nás, bude ľahšie riešiť. Vláda jedinej strany zanechala neblahé dedičstvo a všetci vieme, že ak máme byť na tom ekonomicky lepšie, musí nám byť najprv horšie. A z toho je ten strach. Strach z vedenia obce cez to ľahšie obdobie. Predsa len do stanoveného termínu /29. september do 24. hodiny/ odovzdania kandidátov za jednotlivé strany sa to takmer stihlo. Každá strana mohla navrhnuť najviac 12 kandidátov na poslance do obecného zastupiteľstva a tiež kandidáta na starostu obce. Dôvod obecného zastupiteľstva bol celkom navrhnutých 35 kandidátov, a to za Komunistickú stranu Slovenska 12, za Demokratickú stranu 11, za Kresťansko-demokratické hnutie 11 a za Stranu zelených 1 kandidát. Na starostu obce kandidoval len 1 za Komunistickú stranu Slovenska, a to Dušan Blaško, ktorý v tej dobe vykonával funkciu tajomníka Miestneho národného výboru v Slovenskom Pravne a mal spolu s ďalšími na starosti prípravu volieb. Mechcel íst do volieb ako jediný kandidát, preto sa snažil získať ďalšieho, aby volby boli naozaj demokra-

tické. V pondelok ráno 1. októbra zavolaal do kancelárie miestneho národného výboru zástupcu za Demokratickú stranu Jána Lichnera, za Kresťansko-demokratické hnutie Vladimíra Vrába, aby navrhli ešte ďalších kandidátov. Cyril Páleš, člen Demokratickej strany náhodne v tom čase prišiel medzi nich, takže sa tiež zúčastnil na jednaní. Demokratická strana navrhla Mariána Gíretha, ktorý v tej dobe bol hospitalizovaný v martinskéj nemocnici. Dušan Blaško sa s ním ihned telefónicky spojil, vysvetlil mu o čo ide a prehováral ho, aby kandidatúru vzal. Nechcel. Po dlhšom presviedčaní súhlasil, ale len s tou podmienkou, keby sa voľby nemohli uskutočniť len s jedným kandidátom, čo v tom čase tajomník ešte nevedel. Prislúbil mu, že v opačnom prípade kandidovať nebude. Potom súhlasil, aby kandidátka za neho podpísal Cyril Páleš. Keď Dušan Blaško zistil, že voľby môžu byť aj s jedným kandidátom, slub dodržal a kandidátka spolu so zapisovateľkou miestnej volebnej komisie zahodil. Hned vo štvrtok 4. októbra bol Dušan Blaško v nemocnici za Mariánom Gírethom a oznamil mu to, s čím bol M. Gíreh spokojný. D. Blaško s tým oboznámil aj ďalších zúčastnených pri podpisovaní kandidátky. Prečože tak zoširoka opisujem, vysvetlím neskôr.

Zoznamy kandidátov do obecného zastupiteľstva boli v stanovenom termíne, čiže 30 dní pred voľbami vyvesené pre verejnosť, aby každý mal možnosť sa s nimi dôkladne oboznámiť.

23. novembra o 14. hodine otvorili sa volebné miestnosti a voliť bolo možné do 22. hodiny. 24. novembra boli otvorené od 7. do 14. hodiny. Potom okrsková volebná komisia sčítala hlasy odovzdané jednotlivým kandidátom. V zozname voličov bolo v Slovenskom Pravne zapísaných 680 občanov,

z ktorých sa volieb zúčastnili 601. Podľa počtu platných hlasov bolo zostavené 12-členné obecné zastupiteľstvo v tomto zložení:

Meno	člen strany	kandidoval za stranu	počet hlasov
Miroslav Brngál	KSS	KSS	451
Ján Žila	KSS	KSS	332
Ľubomír Hrúz	KSS	KSS	310
Jaroslav Šimko	KSS	KSS	265
Alojz Vríčan	KSS	KSS	264
Ladislav Bohačík	SZ	SZ	250
Vladimír Kurinský	-	DS	250
Ernest Enderla	-	KSS	243
Jozef Fuzák	-	DS	238
Marián Gíreth	DS	DS	229
Peter Lichner	-	KSS	227
Danica Bročková	-	DS	213

KSS - Komunistická strana Slovenska

DS - Demokratická strana

SZ - Strana zelených

Za starostu obce bol zvolený Dušan Blaško, člen KSS a kandidát za KSS s počtom platných hlasov 447. Hneď 25.novembra členovia miestnej volebnej komisie odovzdali členom obecného zastupiteľstva osvedčenia o zvolení . Zdalo sa, že je všetko v poriadku, ale nebolo. V druhý deň volieb ktosi telefonoval okresnej volebnej komisií, že voľby neprebiehajú demokraticky, preto prišli na kontrolu, ale nič nezistili. Hneď po vyhlásení výsledkov volieb sa zástupcovia Demokratickej strany a Kresťansko-demokratického

hnutia išli stážovať okresnej volebnej komisii, že nebolo umožnené M. Gírethovi kandidovať na starostu obce. Okresná volebná komisia preto vyhlásila voľby na starostu v Slovenskom Pravne za neplatné. O tomto rozhodnutí sme sa dozvedeli zo Života Turca. Bolo okolo toho veľa rečí nielen u nás, ale po celom krese. Marián Gíreth sa preto rozhodol urobiť tomu koniec a pred okresnou volebnou komisiou porozprával, ako to bolo s jeho kandidatúrou. Na základe toho okresná volebná komisia zrušila svoje rozhodnutie a voľby boli opäť platné. S tým nebola spokojná Demokratická strana a Kresťansko-demokratické hnutie. Bolo im povedané, že o tom môže rozhodnúť už len okresný súd. Ďalšia stážnosť teda bola adresovaná tam. Navrhovateľmi stážnosti bolo okresné združenie Demokratickej strany Slovenska a predsedu Demokratickej strany v Slovenskom Pravne Ing. Dalimil Žarnowický. V stážnosti uvádzajú, že kandidát M. Gíreth bol daný na zaregistrovanie na starostu obce dňa 29. septembra 1990, čo nie je pravda. Potvrdil to aj sám M. Gíreth pri výpovedi pred okresnou volebnou komisiou. Ďalšia zarážajúca skutočnosť na stážnosti bol dátum, ktorým je opatrená - V Slov. Pravne 2.11.1990 a V Martine 3.11.1990. Veď voľby boli až 23. a 24. novembra 1990. To na súde nikomu nevadilo? Ako svedkovia boli na okresnom súde dňa 10.12.1990 vypočutí M. Gíreth, Cyril Páleš, Vladimír Vráb, Dušan Blaško, tajomník okresnej volebnej komisie Dr. Ľubomír Liskaj a člen tejto komisie Ing. Maximilián Cebacauer. Bolo rozhodnuté zrušiť osvedčenie Dušanovi Blaškovi o zvolení za starostu a voľby na starostu v Slovenskom Pravne vyhlásiť za neplatné. Proti tomuto rozhodnutiu už nebolo možné podať odvolanie. Ako bolo možné dôjsť k takému rozhodnutiu? Svedkovia nehovorili

celú pravdu, ani Marián Gíreth nepovedal to, čo prehlásil pred okresnou volebnou komisiou. Teda, voľby na starostu obce sa budú v roku 1991 opakovať a dovtedy bol Dušan Blaško poverený vedením obecného úradu. Tým sa upravilo aj zloženie poslancov do obecného zastupiteľstva. 12. v poradí Danica Brečková prestala byť poslankyňou a Dušan Blaško, ktorý vo voľbách kandidoval aj do obecného zastupiteľstva a získal 352 platných hlasov sa stal poslancom.

13. decembra 1990 sa konalo 1. zasadnutie obecného zastupiteľstva v Sokolovni. Prítomní boli 10 poslanci a 63 občanov. Zasadnutie viedol bývalý predseda miestneho národného výboru Miroslav Brngál. Dušan Blaško oboznámił prítomných s prácou, ktorá bola v obci vykonaná za uplynulé volebné obdobie. Bolo jej naozaj dosť a občania dlhotrvajúcim potleskom vyjadrili uznanie všetkým, ktorí sa na nej podielali. Prítomní boli oboznámení s výsledkami komunálnych volieb a sprievodom a rozhodnutím okresného súdu, o čom sa rozprúdila dlhá a miestami až búrlivá diskusia. Jej rázne ukončenie urobil Miroslav Brngál, ktorý vyzval občanov, aby už o tom nehovorili, lebo odvolanie proti rozhodnutiu súdu sa podať nemôže, zmeniť sa teda už nič nedá a nech sa radšie všetci snažia o zmier a vlnenosť medzi sebou. Na tomto zasadnutí bol za zástupcu starostu zvolený Marián Gíreth a do obecnej rady okrem neho boli zvolení Miroslav Brngál, Ján Žila, Ladislav Bohačík a Dušan Blaško.

Pri obecnom úrade bude pracovať aj 6 komisií:

Názov komisie Predseda Clenovia

Ekonomicko-sociálna

Vladimír Kurinský Ján Hanus st.,

Anna Kardošová,

Jozef Smieško,

Emília Felcanová

Životného prostredia	Peter Lichner	Jozef Fuzák, Ing. Ľubomír Lichner, Anna Smiešková, Emil Páleš ml.
Obchodu a cestovného ruchu	Ružena Bohačíková	Alojz Vríčan, Albína Dobáková, Peter Snovák, Anna Fontanyová
Ochrany verejného poriadku a dopravy	Jaroslav Šimko	Ernest Enderla, Anna Jesenská, Stanislav Sedliačik, Vladimír Vráb
Výstavby a územného plánovania	Ing. Dalimil Žarnovický	Ľubomír Hruž, Jozef Mikš, Eduard Maršala, Edita Ličková
Kultúry, športu a mládeže	Anna Hončová	Ing. Zdeno Blaško, Božena Kubisová, Michal Páleš, Jaroslav Petrán

Do funkcie hlavného kontrolóra bol menovaný Ivan Kardoš, do funkcie referentky obecného úradu a matrikárky Drahomíra Blašková, do funkcie vedúceho obecnej prevádzkárne Jozef Rumpel' a do funkcie riaditeľky obecného kultúrneho strediska Božena Kubisová. Pre zástupcu starostu bol schválený základný funkčný plat 800.- Kča na mesiac, pre kontrolóra, členov rady a predsedov komisií 80.- Kčs.

Kaľamenová

Deň komunálnych volieb sa stal aj dňom osamostatnenia dvoch obcí, ktoré od 1.1.1971 patrili pod Miestny národný výbor v Slovenskom Prevne, preto zápis o nich som robila v tejto kronike. Od roku 1991 už nebudem, lebo Kaľamenová a Liešno si založia vlastné kroniky.

Volby

V Liešne bolo do voličských zoznamov zapísaných 57 voličov, z ktorých 55 sa volieb zúčastnilo. Za starostu obce bolo zvolený Ján Petrovič počtom platných hlasov 42.

Starosta obce je bez politickej príslušnosti. Z 12 kandidátov bolo do obecného zastupiteľstva zvolených 9 v tomto zložení:

<u>Meno</u>	<u>člen strany</u>	<u>počet platných hlas.</u>
Ján Páleš č.d.18	Hnutie poľnohospodárov /HP/	46
Miroslav Páleš	HP	43
Pavol Nepela	HP	42
Viliám Judák	-	40
Ján Páleš č.d.13	HP	38
Ján Páleš č.d.22	-	32
Igor Bielik	-	27
Juraj Páleš	Komunistická strana Slovenska	27
Peter Žarnowický	-	27

Na 1.zasadnutí obecného zastupiteľstva bol za zástupcu starostu zvolený Ján Páleš č.d.18, za hlavného kontrolóra Silvester Judák a vytvorené boli tieto komisie:

<u>Názov</u>	<u>predseda</u>
komisia	
-verejného poriadku	Pavol Nepela
- kultúry, športu a mládeže	Miroslav Páleš
- výstavby a územného plánovania	Ján Páleš č.d.18
-životného prostredia,dopravy, obchodu a cestovného ruchu	Ján Páleš mladší č.d.13

Za členov obecnej rady boli zvolení Ján Páleš č.d. 18, Viliám Judák, Juraj Páleš a Peter Žarnowický.

V Kalammenovej bolo vo voličských zoznamoch zapísaných 53 občanov, z ktorých 47 sa volieb zúčastnilo. Za starostu obce bol 24 platnými hlasmi zvolený Vladimír Kubík bez politickej príslušnosti. Do obecného zastupiteľstva boli zvolení títo kandidáti:

Meno	člen strany	počet platných hlas.
Mária Černeková	-	27
Ján Čičmanec	-	25
Ján Hanus	-	22
Jaroslav Páleš	HP	22
Dušan Zádielsky	HP	21
Dušan Kašuba	KSS	20
Július Zelenka	-	19
Valéria Košarištanová	-	16

Na 1.zasadnutí obecného zastupiteľstva bol Ján Čičmanec zvolený za zástupcu starostu, do obecnej rady boli zvolení Vladimír Kubík, Július Zelenka a Ján Čičmanec. Vytvorené boli 2 komisie, a to pre životné prostredie, dopravu a obchod s predsedom Dušanom Kašubom a pre verejný poriadok s predsedom Jánom Hanusom. Za hlavného kontrolóra bol menovaný Dušan Zádielsky.

Plnenie vo-
lebného
programu

V tomto roku Okresný stavebný podnik z Martina pokračoval vo výstavbe zdravotného strediska. 19.septembra bolo slávnostne odovzdané do užívania za účasti projektanta tohto strediska zo Zdravoprojektu Bratislava, riaditeľa a jeho námestníka z Okresného ústavu národného zdravia v Martine, riaditeľa Okresného stavebného podniku, predsedu Okresného národného výboru, vedúceho odboru výstavby, vedúceho odboru územného plánovania Okresného národného výboru, predsedu a tajomníka Miestneho národného výboru v Slovenskom Pravne, lekárov a zdravotných sestier, občanov a žiakov základnej školy so svojimi učitelmi /viď dokumentáciu/.

Po krátkych príhovoroch tajomníka miestneho národného výboru, riaditeľa Okresného ústavu národného zdravia a predsedu Okresného národného výboru v Martine bola prestrihnutá páska a každý si mohol prezrieť už úplne zariadené am-

bulancie všeobecného lekára, detského a zubného lekára. Čakárne aj chodby sú výkonné vyzdobené, na oknách záclony, všade čisto a dostatok svetla. Každý odchádzal s najlepším dojmom.

Hlavným investorom stavby bol Okresný ústav národného zdravia Martin. Jej hodnota je ~~XXXXXX~~ 3 400 000.-Kčs.

20. septembra 1990 sa prvýkrát ordinovalo v novom. Poloha zdravotného strediska je vynikajúca, lebo pacienti z autobusovej zastávky majú doň blízko a tiež vhodne dotvára námestie a skrašľuje stred obce.

Priestranstvo medzi požiarou zbrojnicou a poštou bolo potrebné spevniť oporným múrom, lebo navozená zemina sa postupne zosúvala a hrozilo, že ľažké požiarne autá sa jedného dňa zosunú s ňou. Miestny národný výbor zaistil potrebný materiál a v lete počas niekoľkých sobôt občania mûr urobili.

V januári bola v učiteľskej bytovke vymenaná pec ústredného kúrenia, lebo stará už doslúžila. Miestny národný výbor za ňu zaplatil 34 000.- Kčs. Ďalších 109 000.-Kčs zaplatil za 6 veľkokapacitných kontajnerov na odpadky. Bolé po obci rozmiestnené tak, aby každý občan mal možnosť odnášať do nich veľký domový odpad a netvorili sa "divoké skladky". Niektorí občania si na to zvykli a kontajnery sú rýchlo naplnené. Lenže stále sú aj takí, ktorým je asi zatažko zdviháť odpad do výšky a vyvezú ho radšie do Pánskej záhrady alebo na iné nevhodné miesto v obci. Vinníka je ľažko dopadnúť pri čine, lebo pre takúto činnosť využíva tmu. Ostávajú preto nepotrestaní a obec stráca na príťažlivosti. Za vývoz smeti z malých odpadových nádob si každý občan platí sám a za vývoz z kontajnerov v tomto roku platil ešte Miestny národný výbor. Odvoz vykonávajú Technické služby Turčianske Teplice.

Miestny národný výbor kúpil od súkromného majiteľa

starý jednoposchodový dom za 189 450.- Kčs, v ktorom plánuje urobiť Dom s opatrovateľskou službou pre osamelých starých ľudí.

V tomto roku sa na oprave kaštieľa už nepracovalo, lebo 14.mája ho od Okresného národného výboru v Martine kúpil PRING - družstvo pre projektovú a inžiniersku činnosť z Bratislavy za 1 200 000.- Kčs. Plánujú ho premeniť na hotel hlavne pre zahraničných turistov.

Sociálne
pomery

K 31.decembru 1990 malo Slovenské Pravno 969 obyvateľov, Kalamenová 72 a Liešno 74 obyvateľov. Počas roka sa do Slovenského Pravna k trvalému pobytu prihlásilo 24 ľudí a odhlásilo 29, do Liešna sa prihlásilo 5 a odhlásili 3, do Kalamenovej sa nepristáhoval nik a odstáhoval 1.

V Slovenskom Pravne sa narodilo 10 dievčat a 8 chlapcov, v Liešne a Kalamenovej po 1 dievčatku. Jeden chlapček a jedno dievčatko zo Slovenského Pravna sa narodili s vrodennou vadou. Chlapček ako 20-dňový zomrel a dievčatko po niekolkých operáciach žije. Ostatné deti sú zdravé.

V Slovenskom Pravne zomrelo 9 mužov vo veku 36,71, 85,39,90,58,83,87 rokov a už spomínaný 20-dňový chlapček a 6 žien vo veku 53,73,73,78,63 a 19 rokov. 53-ročná žena zomrela na rakovinu črev a 19-ročná na leukémiu. V Liešne zomrela 85-ročná žena a v Kalamenovej 2 muži vo veku 68 a 84 rokov.

V tomto roku boli začaté 3 stavby rodinných domov a jeden bol kolaudovaný.

Zbor pre
občianske
záležitosti

Zbor pre občianske záležitosti pri Miestnom národnom výbore v Slovenskom Pravne pracoval počas celého roka a od novembra dostal nové meno - Komisia pre vzťah štátu a obce.

V sobášnej sieni bolo uzavretých 14 sobášov, 17 novorodencov bolo tu uvítaných do života a o obrad striebornej

svadby požiadali manželia z Rudna, lebo sobášené boli tu. Na jar boli 6 brancom / z toho 2 z Kalámenovej/ tu slávnostne odovzdané povolávacie rozkazy na základnú vojenskú službu. V jeseni už všetkých 7 brancov zo Slovenského Pravna dostalo povolávacie rozkazy priamo na svoje meno.

V tomto roku členovia ZPOZu navštívili 9 občanov pri ich okrúhlych narodeninách /70,80,85 a 90 rokov/ a odovzdali malý darček.

S nástupom demokratizačného procesu v našej vlasti oveľa viac občanov dáva svoje deti krstíť v kostole, ale páči sa im aj obrad uvítania do života v obradnej sieni, takže pozvanie naň odmietli len dvaja. So sobášmi je to ináč, lebo stále platí, že sobášny akt sa najprv uzatvára pred zástupcami štátu a až potom môže nasledovať cirkevný sobáš.

Miestne kultúrne stredisko /MKS/

Miestne kultúrne stredisko usporiadalo v januári kurz šitia pre 16 žien. Hoci záujem bol väčší, viac sa ich zúčastniť nemohlo, lebo miestnosť je primalá. V máji bol preto ďalší kurz, ktorý absolvovalo 12 žien. Inštruktorku na obidva kurzy platił Dozorný výbor Jednoty v Slovenskom Pravne.

V marci zavítali k nám ochotníci z Nitrianskeho Pravna s divadelnou hrou Starý zaľúbenec. Hrali dobre, ale 35 divákov v Sokolovni nie veľmi potešilo ochotníkov.

Riaditeľka Miestneho kultúrneho strediska Božena Kubisová spolu so Zväzom mladých usporiadala v januári na klzisku v areáli materskej školy karneval na ľade. Zúčastnilo sa ho 35 masiek a veľa divákov. Malí, väčší aj najväčší za zvukov hudby predvádzali svoje umenie a veselo šantili. Najlepšie 3 masky z každej kategórie boli odmenené malými vecnými cenami.

3. marca usporiadalo MKS "Večer otázok a odpovedí" s psychológom Filipom z Martina. 80 mladých ľudí mu 2 hodiny

kládlo otázky a počúvalo odpovede.

Pri MKS bol založený dramatický krúžok s vedúcou Annou Uhliarikovou, učiteľkou na dôchodku. Nacvičili zábavný program so scénkami, piesňami a hrami, ktorý predviedli deťom v materskej škole. Veľmi sa im páčil.

Pri MKS pracoval aj 12-členný folklórny súbor žien, ktorý nacvičil pásmo s názvom Leto v Turci. 12.augusta vystúpili s ním na Turčianskych slávnostach folklóru v Martine v amfiteátri a 23.augusta v Dubovom, kde boli folklórne slávnosti s názvom Majáles v Turci. Program natáčala Slovenská televízia z Bratislavы.

Miestna
ludová
knižnica

Miestna ľudová knižnica mala v tomto roku 118 čitateľov, z toho 53 do 14 rokov. Vypožičali si 1 704 kníh, z toho deti do 14 rokov 713 kníh. Celkový fond tvorí 3 965 kníh, z toho pre deti je určených 1 336 kníh.

V apríli metodička okresnej knižnice vyradila niektoré tituly marxizmu-leninizmu a inej komunistickej literatúry, čo bolo spolu 207 kníh.

Kino Žiare

V tomto roku prvýkrát odvtedy čo píšem kroniku, nebol pre kino nikým stanovený plán tržieb, plán návštevnosti, ani zloženia produkcie premietaných filmov. Záležalo len na výbere filmov programovými pracovníčkami v požičovni filmov a na výbere vedúceho kina Jána Fontanyho. Filmy boli premietané ako doteraz, teda v sobotu a v nedelju večer pre dospelých a v nedelju poobede pre deti. Odohralo sa 162 predstavení, na ktorých bolo 7 575 divákov a tržba bola 30 612.- Kčs. Z tých 162 predstavení bolo 49 detských a 7 bolo odohraných pre deti základnej a materskej školy. Zloženie premietaných filmov podľa produkcie bolo v tomto roku iné ako po minulé roky. Na 16 slovenských filmoch bolo 487 divákov, na 39 českých 1885 divákov,

na 50 filmoch bývalých socialistických krajín 1569 divákov a na 57 filmoch z produkcie kapitalistických krajín 3634 divákov. Od 1. septembra sa devalvácia koruny prejavila zdražením vstupného a poklesom návštevnosti. Vstupné na detské predstavenie sa zdvihlo z 1 koruny na 2 , na večerné z 3,4,5 Kčs na 7,8,9 Kčs a z 5,6,7 Kčs na 9,10,11 Kčs. Ľudia sa radšie pozrú na film v televízii a ušetria . Aj návšteva divadla v Martine sa tiež stala takmer prepychom. Nielen vstupné je podstatne vyššie, ale aj cestovné na autobus išlo zo 7 na 9 Kčs a dopraviť sa tam vlastným autom je na uváženie, lebo liter benzínu Špeciál stojí 16.-Kčs a Super 18.- Kčs.

Základná škola

K 1. septembru 1990 bolo na základnej škole 282 žiakov z toho 135 žiakov zo Slovenského Pravna. Na ročníkoch 1. - 4. učí 6 učiteľiek, na ročníkoch 5.-8. učia 4 učitelia, 7 učiteľiek, riaditeľ a jeho zástupkyňa. Pre žiakov 1. až 4.ročníka sú po skončení vyučovania otvorené 2 oddelenia školskej družiny, kde sa im venujú 2 vychovávateľky. Pre starších žiakov je určená pedagogička volného času, ktorá sa žiakom venuje podľa ich záujmu vždy po vyučovaní.

V októri bol vyhlásený zber odpadového papiera a žiaci sa naozaj usilovali. Zozbierali 1615 kg tejto suroviny.

Pán učiteľ Jozef Uhliarik venuje sa každý rok mladým včelárom. Najlepší z nich idú si svoje znalosti overiť a preukázať na súťaži. Tohto roku boli úspešní na okresnej súťaži, postúpili do krajského kola, kde sa umiestnili opäť na 1.mieste. Na Celoslovenskej súťaži mladých včelárov v Bratislave obsadili 3.miesto. Takto robili dobré meno našej škole Lívia Rumpelová, Ľuboš Lichner a Marián Jaško.

V súvislosti so zmenami v našej spoločnosti uskutoč-

nili sa na základnej škole voľby, v ktorých každý pedagogický pracovník vyjadril svoj súhlas alebo nesúhlas s doterajším riaditeľom školy Jánom Rybom. Rozdielom 1 hlasu vo funkcií ostal. Podobne to bolo aj s jeho zástupkyňou Hildou Lichnerovou.

V školskej kuchyni pracujú 3 kuchárky a vedúca, ktorá viedie aj jedálen v materskej škole. Tohto roku sa zvýšilo stravné, čo sa prejavilo v zniženom počte stravníkov. Na obed chodí 124 žiakov a 36 dospelých, z ktorých 10 nie sú pracovníkmi školy. Žiaci 1. až 4.ročníka platia za obed 6,90 Kčs, žiaci 5.až 8.ročníka 8 Kčs, zamestnanci školy 10,20 a cudzí 15,30 Kčs.

Zdravotníctvo

Celý január ordinoval všeobecný lekár len od 11. hodiny, pretože sa tu striedali lekári v zastupovaní. Vo februári prišiel na náš obvod MUDr. Ladislav Kažmer, ktorý ordinuje denne od 7.hodiny. Detská lekárka ordinuje 3-krát v týždni a zubný lekár len 2-krát. Geriatrická sestra, ktorá bola v našom obvode veľmi potrebná, ukončila svoju činnosť v októbre a iná pridelená zatiaľ nebola.

Štátne majetky

Semenársky štátny majetok Diviaky Hospodárstvo Slovenské Pravno v tomto roku nesplnilo plán v produkcií mlieka a zemiakov, takže pracovníkom ku koncu roka nevyplatili žiadne prémie.

Ich hospodárske výsledky boli takéto:

<u>Plodina</u>	<u>Plán z 1 ha v q</u>	<u>Skutočnosť v q</u>
pšenica	40,9	51,3
jačmeň ozimný	40,0	41,0
jačmeň jarný	46,3	48,5
peluška	13,0	2,5
zemiaky	200,0	123,0

kukurica	380,0	364,0
repka olejnatá	20,0	17,30
horčica	11,0	8,0

<u>Produkt</u>	<u>Plán</u>	<u>Skutočnosť</u>
mlieko	1 767 000 litrov	1 427 547 litrov
ovčia vlna	900 kg	918 kg
ovčí syr	2 000 kg	2 002 kg
mäso hovädzie	1 710 q	1706 q
mäso bravčové	497 q	338 q
mäso z hydiny	600 q	611 q

V tomto roku dokončili výstavbu veľkokapacitného plne mechanizovaného senníka. Slabý hektárový výnos pelušky spôsobila diviačia zver, ktorá porast často navštěvovala a nielen časť z neho zažrala, ale ho aj rozryla a udupala. Nižší výnos zemiakov spôsobila hniloba, ktorá má súvis so zdevastovanou pôdou. Dlhodobé prehnojovanie pôdy umelými hnojivami a stláčanie pôdy ľahkými mechanizmami sa už neblaho prejavuje. Nízka a drahá produkcia mlieka má tiež svoje príčiny. Pred 10 rokmi postavili maštaľ pre 600 dojníc za 24 miliónov korún. Je to "plechové monštrum", ktoré neposkytuje dobytku patričné životné podmienky. Maštaľ je vyhrievaná ústredným kúrením, v ktorom sa ročne spálí okolo 1500 q uhlia a kravy aj tak trpia chladom a vlhkostí. Stoja na betónovej podlahe bez podstielky a výkaly sa splachujú vodou. Môže takto chovaná dojnica produkovať dostatok mlieka? Nie. Dojivosť to aj potvrdzuje. Ved 6,8 litra mlieka na 1 dojnicu denne je skutočne málo. A v tomto roku bolo už potrebné maštaľ opraviť. Oprava bola plánovaná na 20 miliónov korún, ale pre nedostatok penazí sa ne-

uskutočnila. Nie div, že na takto vyprodukovaný liter mlieka sú náklady okolo 7 korún.

Telovýchovná jednota

Futbalový oddiel dospelých - A mužstvo sa v okresnej súťaži III. triedy umiestnil na 9. mieste. Dorastenci boli úspešnejší. V okresnej súťaži boli na 2. mieste.

Členovia Telovýchovnej jednoty opravili kanalizáciu v sociálnom zariadení pri kabínach hráčov pod tribúnu, opravili zábradlie okolo ihriska a natreli oplotenie. Opravili a prestriekali tiež karosériu svojho autobusu.

Turistický oddiel 19. januára usporiadal besedu s premietaním diapositívov z 9-denného pobytu v Česko-Saskom Švajčiarsku.

Československý Červený kríž

Na výročnej členskej schôdzi Československého Červeného kríža požiadala o uvoľnenie z funkcie predsedníčka Ele- na Rumpelová, tajomníčka Božena Kubisová a pokladníčka Božena Jeleňová. Za ich dlhoročnú a obetavú prácu im patrí vdaka. V doplnujúcich voľbách za predsedníčku bola zvolená Eva Pálešová, za tajomníčku Elena Brngálová a za pokladníčku Katarína Zelenková.

3. apríla bolo 19 darcov krvi na odbere v Martine. Krv odovzdali bezplatne a po návrate boli prijatí v obradnej sieni a členovia Zboru pre občianske záležitosti im podakovali za humánny skutok. Potom sa zúčastnili spoločného obedu, ktorý im pripravili členky miestnej organizácie Československého Červeného kríža.

Poľovnícke združenie

Poľovnícke združenie Holý vrch má 29 členov. O zver sa starajú počas celého roka. Majú na starosti 16 krmelcov na objemové krmivá, 6 krmelcov so zásobníkmi na jadrové krmivá a 30 solísk. Cez leto prichystali 80 q sena, 5 q jadrových krmív a 50 q obilného odpadu.

V tomto roku ulovili vo svojom revíri 47 kusov jelenej zveri, 21 kusov srnčej, 42 diviačej, 27 kačic divých, 13 líšok a 2 jazvece. Vyprodukovali tak 5 018 kg diviny, z čoho na štátny nákup odovzdali 2 060 kg.

Najlepšieho jeleňa ulovil Pavel Sopoci. Bodová hodnota trofeje je 188,51 bodov CIC. Najlepšieho srnca Ján Páleš. Má 95,35 bodov. Najlepšieho diviaka Libor Ličko starší s bodovou hodnotou 117,35.

Tohto roku pokračovali v oprave chaty Verona s veľkými ťažkosťami, lebo bol nedostatok stavebného materiálu.

24. februára si z 15 kandidátov/prvýkrát bez schvaľovania Komunistickej strany Slovenska a Okresného výboru Slovenského polovníckeho zväzu/ zvolili v tajných volbách 7-členný výbor:

Predseda - Dušan Griger

Podpredseda - Ján Páleš

Poľovný hospodár - Ing. Pavol Tetliak

Finančný hospodár - Ľubomír Hrúz

Kultúrno-osvetový referent - Otto Paver

Tajomník - Ing. Dušan Lichner

Člen výboru - Libor Ličko mladší

Rôzne

Zberňa prádla a šatstva, ktorú tu mal zriadenú Podnik služieb Martin, bola v auguste pre nerentabilnosť zrušená. Po zvýšení cien za čistenie a pranie znížila sa počet záujemcov o túto službu. Zhruba 3 mesiace prichádzala sem raz za 2 týždne pojazdná zberňa, ale ani tá nebola rentabilná.

Podnik služieb nemal záujem na udržanie svojho kader-nictva a holičstva, preto ho v decembri prevzala Prevádzkáreň pri obecnom úrade. Odkúpila od nich zariadenie aj s materiálo-vými zásobami za 14 tisíc korún a s Jednotou Turčianske Tepli-

ce uzatvorila zmluvu o nájomnom, lebo kadernictvo a holičstvo je v ich budove. Podnik služieb zrušil tu aj stolárstvo a od novembra je ponúknuté na predaj.

Z dôvodu zvýšenia cien novín a časopisov takmer o 100%, odhlásili občania zhruba 50% predplatených periodik. Tiež sa značne znížil volný predaj tlače na pošte. Niekde sa ušetriť musí, lebo zárobky sa nezvýšili a životné náklady stále stúpajú. Aby aspoň trochu bol zmiernený dopad zvyšovania cien, poskytla vláda od júna každému občanovi 140.-Kčs mesačne bez zdanenia.

Ekonomická reforma, prechod na trhovú ekonomiku sa dotýka nás všetkých. Vidieť to aj z tržieb v našich predajniach, ktoré boli plánované ešte pred reformou. Na konci roka sa zistilo, že boli vysoko prekročené, ale nie preto, žeby si občania viac dopriali /ba práve naopak/, ale tým, že ceny značne stúpli. Napríklad mäso hovädzie zadné zo 46.-Kčs za 1 kg na 67.- Kčs, hovädzie predné zo 17 korún na 27.- Kčs, všetky mäsové výrobky tiež. Napríklad salámy z 36 na 61.- Kčs, z 30 na 47.-Kčs. V predajni mäsa teda miesto plánovaných 2 600 000.- utržili 3 300 000.-Kčs. Podobne to bolo aj v ostatných predajniach.

V tomto roku mali včelári dobrú znášku medu a Medos Galanta reagoval na to svojsky. Vykúpil len časť medu a len tmavý lesný med po 35 korún za 1 kg. V obchode ho spotrebiteľ kupoval už za 56 korún. Naši včelári si poradili. Predávali med súkromne po 50 korún.

Zistila som, že na katolíckej fare je uložená farská kronika vedená od roku 1833 až do roku 1904 po latinsky, od roku 1905 do roku 1919 po maďarsky a od roku 1920 už po slovensky. Bolo by potrebné preložiť zápisu a zaiste by sme mohli doplniť mozaiku našich predkov o mnohé fakty a zaujímavosti.

V marci odišiel z našej obce katolícky knaz Martin Čabák.

a hneď ho nahradil Ľuboš Sabol, ktorý tu pôsobil do konca októbra. Po ňom prišiel Martin Sebiň. Sväté omše slúži nielen tu, ale aj v Abramovej, Ivančinej a v Dubovom. Evanjelický kňaz Milan Bizík sa v novembri odhlásil z trvalého pobytu a odišiel do dôchodku. Odvtedy sa o veriacich stará pán farár z Blatnice.

Príroda a
počasie

Celý január je bez snehu. Teploty v prvej polovici sú pod nulou, niekolko dní aj -12 až -14 stupňov. Od 15.januára už stále nad nulou, od +3 až po +11 stupňov. Aj február je suchý a teplý. 25.februára je cez deň až +15. 26.februára je v noci silná víchrica, ktorá konečne priženie sneh s daždom a búrku s bleskami. Niekolko dní slabo sneží pri teplote 0 stupňov, ale 5.marca je už 5 nad nulou, 8.marca +15 a 19. je +20 stupňov. Teplo je aj v apríli a máji. V júni denné teploty dosahujú 30 stupňov. Stále je sucho a veľmi teplo. V júli a auguste až +34. 1.septembra začína pršať a náhle sa ochladí. Poprcha takmer do konca septembra, ale v októbri je už zase sucho a teplo. Napríklad 15. je +21. Aj november je teplý a suchý. Z 1. na 2.decembra napadlo asi 5 cm snehu a teplota klesla na -6. 3.decembra je -10 stupňov. Sneh sa udržal a Vianoce máme konečne po dlhom čase krásne biele s teplotami -2 až -4 stupne. Do nového roku vstupujeme tiež v ozajstnom zimnom počasí.

Už 13.marca videla som sediet bociana bieleho /*Ciconia ciconia*/ na hniezde v Láclavej. 5.apríla priletel bocian aj na naše hniezdo na kaštieli. 22.apríla priletel aj druhý z páru, úspešne zahniesdili a vyviedli 2 mláďatá.

Výr skalný /*Bubo bubo*/ hniezdil na Sokole vo svojom už dlhoročnom hniezde. Mal 3 mláďatá, ktoré okrúžkoval Ladislav Bohačík.

Orol kriklavý /*Aquila pomarina*/ hniezdil v doline nad Trhanovou na jedli vo svojom starom hniezde a vyviedol 1 mláða,

ktoré tiež krúžkoval Ladislav Bohačík.

Prvýkrát odvtedy, čo písem kroniku, zahniezdil párik sokola myšiara /Falco tinnunculus/ na smreku v záhrade základnej školy, teda priamo v obci. Vyvieadol 4 mládatá.

Zápis do kroniky za rok 1990

bol schválený na zasadnutí

Rady obecného úradu dňa 10.apríla 1991.

